

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De|| EXTREMA VNCTIO-||NE, ORDINE, ET MATRI-||MONIO.|| SINGVLIS LIBRIS
EX-||PLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XIV. Matrimonium consummatum solui posse quoad thorum, &
cohabitationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54104)

tantum hæreticus, sed etiam apostata, Ethnicus, atheus, tamen nunquam soluitur vinculum Matrimonij, quia Sacramentum est.

Et hinc soluitur etiam dubitatio, quæ nasci posset, cur videlicet si coniunx fidelis nolit cohabitare cum coniuge etiam fideli, nisi cum iniuria Creatoris, eum scilicet perpetuò ad malum sollicitando, cur inquam, non possit Matrimonium solui: causa enim iam reddita est, quod eiusmodi Matrimonium in Ecclesia contractum, Sacramentum sit.

CAPVT XIII.

Matrimonium ratum non consummatum, solui etiam quoad vinculum, per ingressum in religionem.

LETTERA questio, de Matrimonio fidelium ratum non autem consummato, tractata est à nobis in 2. lib. de Monachis, cap. 38. Itaque ad eam Lecturam remittendum putauimus.

CAPVT XIV.

Matrimonium consummatum solui posse quoad thorum, & cohabitationem.

ERTIA questio est de solutione Matrimonij consummati quoad thorum, & cohabitationem, manente vinculo coniugali, quæ solutio proprie dicitur diuortium à Theologis: & distinguitur à repudio, quod est solutio etiam quoad vinculum. Quamuis Iureconsulti paulo aliter accipiant istas voces: nam repudium vocant dimissionem tum sponsæ, tum etiam vxoris; diuortium autem, dimissionem solius vxoris post Matrimonium, siue quoad thorum, siue quoad vinculum, vt patet ex l. inter stuprum, & l. inter diuortium, ff. de verb. signific. vnde tam in iure canonico, quàm civili, in titulo de diuortijs, agitur de solutione Matrimonij, siue quoad thorum tantum, siue etiam quoad vinculum.

Sed

Sed quidquid sit de vocibus, Lutherus in lib. de captiuit. Babyl. ca. de Matrimonio, Philippus in locis Theologicis tit. de coniugio, Kemnitiuſ in 2. par. Examin. Concilij Tridentini, & alij paſſim, non agnoſcant diuortium manente vinculo coniugali. Kemnitiuſ autem non ſolum negat, vllum eſſe licitum diuortium cuiusmodi, ſed etiam Eccleſiam repræhendit, quod pluribus de cauſſis, & non ſola cauſſa fornicationis, diuortium quoad thorum concedat.

At nihilominus ſententia Theologorum, & Eccleſiæ totius eſt, poſſe Matrimonium conſummatum inter fideles ſolui quoad thorum, & cohabitationem, duabus de cauſſis.

PRIMO ex conſenſu, propter maiorem, atque altioreſtatum acquirendum, vti vterque coniugum continentiam perpetuam voueat, & ad religionem tranſeat; cuius rei plurima exempla Sanctorum exſtant, vt in diſputatione de votis oſtendimus, & habemus teſtimonium Chriſti Matth. 19. *Omnis qui reliquerit domum, vel agrum, vel uxorem, &c.* vbi loquitur de diſmiſſione vxoris, vt Apoſtoli fecerant, nimirum cauſſa ſequendi ipſum.

SECUNDO ſine conſenſu, ob crimen, idque triplex. PRIMVM eſt, adulterium alterius coniugis, de quo Matth. 5. DEINDE ſi alter coniugum à fide Catholica recedat; & de hoc habemus Apoſtolicum præceptum, ad Tit. 3. *Hereticum hominem poſt vnam, & ſecundam correptionem deuita* vbi Apoſtolus de omnibus generatim loquitur, neq; coniuges, aut parentes excipit. Et de his etiam intelliguntur verba Domini Luc. 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, &c.* DEINDE ſi alter coniugum impellat alterum ad peccatum, ita vt nõ poſſit alter cum eo cohabitare ſine pecculo Deum offendendi; & de hoc loquitur Dominus cum ait: *Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum*, Matt. 18 in quem locum ſcribens Hieronymus, docet ſententiam Domini eſſe, vt filij, qui nobis coniuncti ſunt, & chari inſtar oculorum, vt parentes, filij, vxor, cauſſa ſint ruinarum; ab iis recedamus.

Atque hæc omnia habentur in decretis Eccleſiæ in titulo de diuortijs; & nuper Concilium TRIDENTINVM contra Lutheranos idipſum his verbis confirmauit, ſeſſ. 24. canone 3. *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cum ob multas cauſſas*

causis separationem inter coniuges quoad thorum, seu quoad cohabitationem ad certum, incertum uel tempus fieri posse decernit, anathema sit.

Sunt autem antequam ad obiectiones aduersarij respondeamus, OBSERVANDA tria. PRIMVM est, libertatem diuortium faciendi ob crimen, parem esse viro, & vxori: licet enim Dominus Matth. 19. de viro tantum loquatur, quia ordinariè viri vxores dimittunt, raro autem ab vxoribus dimittuntur viri; tamen quod Dominus de viris dixit, etiam ad feminas pertinet. Nam Apostolus 1. Corinth. 7. utrumque dixit: *Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, & vir uxorem non dimittat*; nimirum sine licita causa. Et idem docent Concilium Mileuitanum, canone 17. Innocentius I. epist. 3. cap. 4. Hieron. in epist. ad Oceanum de obitu Fabiolæ, & Augustinus libro de adulterinis coniugijs 2. cap. 8.

SECUNDVM est, diuortium quoad thorum tantum, propria auctoritate posse fieri, modò verè nouerit coniunx coniugis adulterium. At verò diuortium quoad cohabitationem, quia res est publica, & quæ scandalizare potest ceteros; non posse fieri, nisi Ecclesiæ iudicio, ut habemus cap. Porro, de diuortijs.

TERTIVM est, diuortium in causa fornicationis quatuor de causis posse fieri illicitum. PRIMO si fornicatio fuerit sine crimine, & proinde non fuerit nisi materialis, ut si mulier vim passa fuerit, aut ex ignorantia cum eo rem habuerit, quem virum suum esse credebat, cum tamen esset alienus. SECUNDO si uterque coniunx eodem crimine teneatur. TERTIO si post cognitum adulterium coniugis, cum eo rem habuerit. QUARTO si auctor fuit coniugi, ut fornicaretur. Vide Sorum in 4. dist. 36 q. vnica, art. 1.

Sed Kemnitij obiecta diluenda sunt, quæ aduersus hunc canonem proposuit in 2. parte Exam. pag. 1268. & sequentibus. PRIMAM obiectionem: *Definitio illa diuortij, quod sit separatio Matrimonij quoad thorum, manente vinculo coniugali, noua est, & ex verbis Pauli malè intellectus perperam fabricata: nam ex illis verbis deducta est, Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Sed Aposto-*

ius hoc loco non loquitur de iusto diuortio, quod fieri potest in causa fornicationis: non enim præciperet uxorem à viro non discedere, si de diuortio iusto loqueretur. Agitur igitur de dissidiis quibusdam leuibus, quæ interdum inter coniuges oriuntur, & proinde de illicito diuortio, quod à se inuicem discedunt, sed paulò post reconciliantur. Quare perperam ex hoc loco Catholici diuortium deduxerunt, quod manente vinculo in Ecclesia licitè fiat.

RESPONDEO, Catholici ex hoc loco verissimè diuortium iustum & licitum, manente tamen vinculo didicerunt, quamuis non ex hoc loco solùm, sed etiam ex multis aliis, vt suprà ostendimus. Nam vt sanctus Augustinus libro 1. de adulterinis coniugiis, cap. 1. 2. 3. & 4. rectè vidit, & monuit, non loquitur B. Paulus de eadem discessione, cum ait: *Præcipio uxorem à viro non discedere.* & cum ait: *Quod si discesserit, manere innuptam:* Nam in priore loco agit de iniusta discessione, in posteriore de iusta. Si enim Apostolus ageret de separatione illicita ob leues causas, cum ait: *Quod si discesserit, &c.* non daret coniugibus optionem, vt post separationem, aut innuptæ manerent, aut viris suis reconciliarentur, sed simpliciter præciperet, vt viris reconciliarentur. Si enim Dominus uxorem à viro discedere prohibuit, nimirum sine iusta causa, vt ipse Apostolus testatur, quomodo fieri potest, vt idem Apostolus ibidem permittat, contra Domini præceptum, uxorem à viro sine iusta causa separatam manere? Quare hic erit sensus Apostoli, *Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, nimirum sine iusta causa; quod si discesserit, causa nimirum iusta inuenta; manere innuptam, &c.* Errant igitur manifestè Erasmus, Kemnitius, Calvinus, Beza, & omnes alij, qui hunc locum exponunt de iniusta discessione; & iustum diuortium ex hoc loco colligi posse negant.

SECUNDA obiectio Christus, Matth. 5. & 19. *dimissionem coniugij nisi propter causam fornicationis pronunciat esse illicitam, & illegitimam.* Contra hanc Christi sententiam, Pontificij decernunt præter fornicationem, multas alias esse causas, propter quas licita, & legitima coniugum separatio fieri possit.

RESPONDEO, constat ex Euangelio, alias esse causas

KK 5 præter

præter fornicationem carnalem, cur coniugium separari possit, quoad thorum, ut supra ostendimus ex variis locis: sed ille **IN PRIMIS** est insignis, qui habetur Matth. 19. Nam ubi Dominus iusserat, non dimitti uxorem, nisi ob fornicationem; in eodem capite, promisit centuplum in hoc seculo, & vitam æternam in futuro iis, qui uxores dimiserint propter Evangelicam perfectionem. Quare ne ipsum Euangelium secum pugnet, adhibenda est explicatio, & limitatio aliqua.

P R A E T E R E A ex Apostolo I. Corinth. 7. didicimus, posse infidelem coniugem à fidele dimitti, etiamsi fornicatio non intercesserit: non igitur verba Domini vniuersaliter, & sine limitatione accipienda sunt.

Ut igitur Domini sententiam exponamus, **P R I M O** limitanda est ad Matrimonia contracta inter fideles, ut dicitur locus Apostolo permittenti solutionem coniugij contracti inter infideles. **S E C U N D O** sententia Domini intelligenda est de dimissione ratione criminis, non ratione maioris perfectionis adipiscendæ. Nam ratio cur Dominus prohibet coniugem dimitti, est quia qui iniuste dimittit, est alteri coniugi causa mœchandi. At qui dimittit causa maioris perfectionis, non est causa mœchandi, quia vel Matrimonium est consummatum; & tunc non potest fieri talis separatio, nisi ex consensu libero vtriusque partis; vel est ratum tantum, & tunc fit separatio quoad vinculum, & idcirco potest coniunx relicta alteri nubere: quare nullum est adulterij periculum.

Cur autem dimissionem ob crimen Dominus dixerit non posse fieri, nisi causa fornicationis, cum tamen possit fieri etiam ob alia crimina: S. Augustinus lib. 1. de serm. Domini in monte, cap. 26. 27. & 28. dicit rationem esse, quia nomine fornicationis intelligi possunt omnia crimina. Nam etiam idololatria, & omnis superstitio, est fornicatio quædam spiritualis: cum falsis Diis: & rursus secundum Apostolum, avaritia est idolorum seruitus; & sicut avaritia est idolorum seruitus, & proinde fornicatio quædam, ita etiam omnis alia praua cupiditas est quædam fornicatio.

S E D hæc disputatio Augustini, ipsi etiam Augustino inspecta fuit: nam ad literam non est dubium quin Dominus loquatur de sola fornicatione carnali. Et præterea falsum est,

est, ob quodlibet crimen posse dirimi Matrimonia, etiam quoad thorum: solum enim, vt supra ostendimus, dirimuntur ab Ecclesia ob crimina, quæ vergunt in detrimentum alterius coniugis. Quare idem Augustinus lib. I. retract. c. 19. non vult nos hanc suam sententiam absolutè sequi.

Dicendum est igitur, Dominum ob duas causas excepisse solam fornicationem. PRIMA causa est, quia sola fornicatio est propria ratio solutionis Matrimonij; ceteræ autem communes sunt Matrimonio cum aliis omnibus confederationibus: nam propter hæresim, vel inductionem ad peccandum, non solum separari debet coniunx à coniuge, sed etiam filius a patre, frater à fratre, seruus à domino, &c. Quocirca Dominus istas causas non exclusit quas sciebat esse communes, sed exclusit eas omnes, ob quas ceteræ confederationes non dirimuntur, excepta fornicatione. Ratio autem huius est, quia sola fornicatio directè opponitur fidei coniugali, & substantiæ ipsius Matrimonij, cetera autem crimina per accidens se habent ad Matrimonium.

SECUNDA causa est, quia Dominus loquebatur de dimissione non ad certum tempus, sed perpetua: nam de hac loquebantur, qui eum interrogauerant. Porro causa perpetui diuortij nulla est, nisi fornicatio: propter fornicationem enim coniugis, etiam si tantum semel ea perpetratur, & mox qui peccauerat, resipiscat, liberatur alter coniunx à debito reddendo per omnem vitam. At propter alia crimina non liberatur, nisi pro eo tempore, quo durant ea crimina: si enim coniunx, qui coniugem ad peccandum inducebat, resipiscat, & seriò conuertatur, tenetur coniunx eum recipere, eique affectu maritali cohabitare, quia ista crimina, vt diximus, per accidens opponuntur Matrimonio, at fornicatio per se opponitur; & idè statim, atque coniunx fornicando frangit coniugi datam fidem, quia non stat promissis, cadit à iure coniugij, nec habet amplius in coniugem vllum ius.

TERTIA obiectio: Separationem, quæ 1. Corinth. 7. extra causam fornicationis describitur, Paulus nec suadet, nec decernit, sed docet eam pugnare cum præcepto Domini, qui præcipit non discedere: quâdo verò coniuges contra illam

Apo-

Apostoli doctrinam priuata contumacia se separant, tunc Paulus suadet reconciliationem, aut si hoc nolint, pronunciat ipsos debere sine coniugio manere. Sed octauus hic canon dicit, ipsam Ecclesiam ob multas causas, præter fornicationem, discernere posse separationem. Hæc Kemnitiuſ: voluit enim eius verba ponere, ne queratur obiectionem suam non esse fideliter recitatam.

RESPONDEO, tunc soluta est hæc obiectio cum ad primam respondimus: falso enim Kemnitiuſ assumit illa verba Pauli: *Si discesserit, manere inuuptam, aut viro suo reconciliari*, esse accipienda de illicita discessione, vt ibi ex Augustini inuictissima demonstratione docuimus. Itaque falso dicit Kemnitiuſ, describi, 1. Corinth. 7. separationem extra causam fornicationis, & eam à Paulo improbari. Sed etiam si hoc esset verum, exponeremus Pauli sententiam, vt iam iam Domini sententiam exposuimus.

QUARTA obiectio: *Christus, Matth. 5. ided prohibet uxorem dimitti extra causam fornicationis, quia eiusmodi dimissio obiicit periculis visionis, fornicationis, & adulterij. Sed de his periculis Pontificij non sunt solliciti; libere enim discernunt separationem ad certum, incertumque tempus.*

RESPONDEO, quando iusta est dimissio; periculum fornicationis, cui obiicitur dimissus, non imputatur dimittenti, qui vitur iure suo, sed ei, qui dedit causam cur dimitteretur. Nam certè qui dimittit uxorem causa fornicationis, quia iuste dimittit, non dicitur obiicere uxorem periculo fornicationis, etiamsi illa sic dimissa meretriciam artem exercere incipiat. Iustam autem esse dimissionem, quam Ecclesia decernit, supra probauimus, quia est conformis Evangelio, & rectæ rationi. Nam cum duo immineant pericula: **VNUM coniugi innocenti, si sinatur habitare cum coniuge hæretico, aut impellente ad flagitia; periculum videlicet in hæresim, aut in flagitia labendi: ALTERUM coniugi innocenti, si separetur; periculum scilicet fornicandi.** Ecclesia recto iudicio censet potiùs consulendum innocenti, quàm nocenti, & ided Matrimonia illa dirimit quoad cohabitationem. Quare Pontificij non ided separationem discernunt, quod de periculis fornicationis & adulterij non sint solli-

solliciti, sed quod magis solliciti sint de periculis aliis gra-
uioribus.

QUINTA obiectio: *Contendunt tale debere esse diuor-
tium, in quo vinculum Matrimonij saluum maneat. Atqui
sic Pontificia illa separatione vinculum coniugij multu, &
varius modis soluitur, Nam quid sit vinculum Matrimo-
nij, docent hae sententiae; Et adhærebit uxori suae; Faciamus
ei adiutorium, quod sit coram ipso; Mulier non habet pote-
statem corporis sui, sed vir; Iterum conuenite, ne tentet vos
Satan; Non sunt duo, sed una caro; & ipsum Matrimo-
nium definitur indiuidua vitæ consuetudine. At hæc omnia
vincula soluit diuortium quoad thorum, & cohabitationem;
ergo homines separant, quod Deus coniunxit.*

RESPONDEO, tota obiectio nititur falsa vinculi coniu-
galis explicatione. Vinculum enim conjugale dicitur mu-
tua quædam obligatio, qua vir ita efficitur maritus vnus
fœminæ, vt non possit esse alterius, illa viuente; & fœmina
ita efficitur vxor vnus viri, vt non possit esse alterius, illo vi-
uente: Sic enim explicat Apostolus Roman. 7. & I. Corinth. 7.
Cohabitatio autem, & societas lecti, ac mensæ, de quo lo-
quuntur Scripturæ allegatæ à Kemnitio, non vinculum
ipsum efficiunt, aut sunt, sed ex illo consequuntur: alioqui
quotiescunque vir, & vxor, etiam iusta de causa, in diuerlas
regiones abirent, atque inter se distarent, coniugij vinculum
solueretur; quod sanè absurdissimum est. Sicut igitur vir, &
vxor, vinculum Matrimonij retinent, quando vnus in Orien-
te, altera in Occidente degit, quia non potest vir alteri fœmi-
næ, neque vxor alteri viro sine adulterio iungi, cum adhuc
sint veri coniuges, licet non cohabitent, neque sibi inuicem
adhæreant: ita etiam vinculum coniugij retinent vir & vxor,
per diuortium separati, quia adhuc ille huius solius fœminæ
vir, & illa huius solius viri vxor est.

Illam autem verba: *Quod Deus coniunxit, homo non sepa-
ret;* de vero vinculo intelligenda sunt, non de cohabitatione
aut lecti communionem, nisi velimus coniuges ipsos
toties soluere quod Deus coniunxit,
quoties à se inuicem ab-
sunt.